

Bevrijdingsrok voor 75 jaar bevrijding Vught

Informatie voor de leerkracht

Algemeen

De achterliggende gedachte van dit vakoverstijgende en generatie verbindende project is: samen een kunstwerk maken met verschillende generaties die in Vught wonen. Doel om dichterbij elkaar te komen en samen 75 jaar bevrijding Vught op een bijzondere manier en vooral “samen” te beleven. Bij vrijheid hoort dat iedereen zich gezien, gehoord en geaccepteerd voelt en dan kunnen we van elkaar leren en met elkaar genieten.

Binnen dit project gaan we actief met kinderen en volwassenen filosoferen over vrijheid en bevrijding door middel van vragen en gesprekken met en tussen de verschillende generaties.

Vanuit alle verschillende gedachten hierover, mag ieder een eigen “uniek” lapje, soort puzzel stukje, ontwerpen en bewerken. Deze worden later verwerkt tot een groot kunstwerk: de Bevrijdingsrok anno 2019. Dit in navolging van het idee van Mies Boissevain-van Lennep (zie foto), dat iedere vrouw na de oorlog een eigen persoonlijke bevrijdingsrok zou ontwerpen van allemaal kleine stukjes stof, vol verhalen, herinneringen en gedachten aan belangrijke momenten in het leven van de maaksters. Met deze rokken van toen en nu, verbinden we het heden en het verleden. We maken van al die verhalen op stof, afbeeldingen, woorden, gedachten verbeeld op het textiel, een nieuwe rok van ongeveer 4 á 5 meter hoog en een doorsnede van 4 á 5 meter breed. Zo groot dat je met heel veel

mensen in kan. Een mobiel kapelletje als het ware, waar je de oorlog kan herdenken. Door alle lapjes aan elkaar te bevestigen ontstaat er aan de binnenzijde een bloemenzee. Misschien denk je aan de lente, een nieuw begin, maar je kan er ook bloemenkransen in zien, welke jaarlijks op 4 mei worden gelegd ter herdenking van de vele slachtoffers. De rok zal te bewonderen zijn tijdens de bevrijding van Vught op 26 oktober in het centrum van Vught. Daarna zal het nog te zien zijn op nog nader te bepalen locaties. Dit zou ook bij jullie op school kunnen als de originele rok, maar ook opgevouwen, als een monumentaal “gordijn”.

Vorbereiding

1. **Leg de lapjes klaar** die je via mij, Judith krijgt aangeleverd of al in jouw bezit zijn naar aanleiding van de leraren bijeenkomst in de Petruskerk.
2. **Leg ook de materialen klaar om stof te bewerken.** Zie hiervoor de **bijlage** 'technieken'.
3. **Zet de educatiefilm startklaar:** 'Vrijheidsrok Judith Abels 75 jaar bevrijding Vught' via deze link <https://www.plazacultura.nl/nieuws/nieuws/en-dan-gaan-we-echt-van-start-met-75-jaar-bevrijding-vught>

Lesbrief gr. 6 t/m 8

Doelgroep

Groep 6,7,8, BSO en volwassenen/ introducees

Introductie in de klas

Lees het gedicht Kleren van Armando uit *De haperende Schepping*.

Kleren

Dit is een kort verhaaltje van Armando een Nederlandse kunstenaar, hij schreef, dichtte, was muzikant, beeldend kunstenaar en maakte televisie. Hij had de oorlog als jongen mee gemaakt ,vlakbij kamp Amersfoort en heeft in zijn kunst de oorlog vaak als onderwerp gebruikt:

Mensen dragen kleren, dieren niet.

Meestal dragen mensen kleren om er mooi uit te zien, maar ook om het een en ander te verbergen en daardoor juist te benadrukken.

Meestal dragen ze kleren om de kleren die ze daaronder dragen, het zogenaamde ondergoed, te verbergen.

Daarom geldt het ondergoed soms als iets geheimzinnigs, als iets opwindends zelfs.

Maar veelal is het niet opwindend.

Veelal is het Vies. Veelal riekt het. Natuurlijk op een enkele uitzondering na dan.

Oorspronkelijk droegen de mensen kleren, omdat ze het koud hadden.

Zonder kleren begonnen ze te rillen. Zonder kleren kregen ze kippenvel. Vervolgens maakten ze van de nood een deugd en gingen ze kleren dragen om er mooi uit te zien.

Dieren dragen geen kleren. Zelfs geen ondergoed. Daarom ruiken dieren in het algemeen lekkerder dan mensen. Wederom : op een enkele uitzondering na.

Filosoferen in de groep over het verhaaltje

Je kan de leerlingen en de introducees vragen stellen als: Waar dienen kleren volgens jullie voor? Is het altijd zo geweest? Wat vertelt kleding je? Wat doe je als je ergens bij wil horen? Hoe zorg je dat je dan toch anders bent dan de rest of wil je precies je buurman of buurvrouw lijken? Wanneer je tot een dieper gesprek wilt komen kun je doorvragen op de antwoorden die leerlingen/introducees geven en ook hoe ze op elkaar reageren.

Laat een plaatje van de bevrijdingsrok zien

Je kan vragen stellen als bijvoorbeeld.: Kijk eens goed naar de rok? Wat zou het voor dienen? Wat kun je ontdekken? Wat zie je in de vormen? Welke kleuren zie je allemaal? Waarom zou het uit allemaal kleine stukjes stof bestaan? Zou er precies nog een zelfde rok bestaan als deze? Het

komt van vlak na de oorlog, kun je dat ontdekken? Wie zou het gemaakt hebben? Welke emotie zou je er bij vinden passen? Herken je iets? Kennen jullie het gezegde; Onder moeders rokken? Wat zou dit betekenen volgens jullie? Is het er veilig? liefde vol?

Welk woord vind je bij de rok passen?

Gezellig, doorzetter, lief, vrolijk, eenzaam, grappig, klein, samen, boos, lelijk, brutaal, somber, aanwezig, verdrietig, mooi, groot, knap, ingewikkeld, vriendelijk, verstrooid. Zijn er nog andere woorden die je kunt bedenken? Waarom vind je dit woord passen?

Let op het gaat niet over goed of fout, meer waar denk je aan als je het ziet? Dit is een oefening om te leren kijken, naar wat je ziet en hoe je er naar kan kijken. Misschien dat je er meer uit kan halen dan je in eerste instantie dacht.

Laat het educatiefilmje zien:

‘Vrijheidsrok Judith Abels 75 jaar bevrijding Vught’ via deze link

<https://www.plazacultura.nl/nieuws/nieuws/en-dan-gaan-we-echt-van-start-met-75-jaar-bevrijding-vught>

Wat heb je gezien, wat denk je dat we gaan doen?

Vertel een stukje geschiedenis van mevrouw Mies Boissevain- van Lennep als er meer diepgang nodig is.

Het idee van de bevrijdingsrok kwam van de Amsterdamse verzetsstrijder Mies Boissevain-van Lennep die tot de ontruiming in 1944 lange tijd in Kamp Vught heeft doorgebracht onder de naam Zuster Mammie.

Misschien kan je al bedenken waarom ze zo zou heten?

Hier kreeg ze een das toegestuurd van allemaal stukken stof van dierbare familieleden en vrienden, waarmee speciale herinneringen boven kwamen toen ze het in handen kreeg. Het was voor haar zo fijn om iets aan te kunnen raken van thuis, haar eigen leven. Door dit stukje stof van oude lapjes kon ze terugdenken aan alle mensen van wie ze hield, de mooie momenten die er waren geweest in het leven voor haar gevangenschap. Het was fijn om weg te kunnen dromen, fantaseren over het leven buiten de hekken, daarom besloot ze er met anderen over te praten. En toen ze dat deed, begonnen alle andere vrouwen die er gevangen zaten ook over thuis te praten, over het leven buiten het kamp. Later bleek dat hele kleine stukje stof van onschatbare waarde, omdat de mensen weer hoop hadden en voelden dat ze samen waren en elkaar konden steunen door te praten over herinneringen, familie en vrienden en vrijheid. Ze waren niet langer vreemden die gevangen zaten. Er ontstond een bijzondere band tussen de gevangen vrouwen.

Toen de bevrijding van Vught dichtbij kwam, werd het kamp ontruimd en Mies werd naar concentratiekamp Ravensbrück gebracht, hier overleefde ze het maar net. Na de oorlog herstelde ze in Zweden met behulp van het Rode Kruis van ziekte en honger. Toen ze nog altijd heel mager terugkeerde naar Nederland, leek het alsof er niets gebeurd was, ondanks haar gevangenschap en dat haar twee zonen en haar man het niet overleefd hadden. Ze was zich bewust van die solidariteit die ze had mee gemaakt. Ze bleef krachtig, strijdvaardig en positief en wilde dit met anderen delen.

Daarom bedacht ze de bevrijdingsrok bestaande uit allemaal dierbare lappen stof die de draagster zelf aan

elkaar gestikt had. Dat konden stoffen zijn van kledingstukken die iets vertelden over een bijzondere “persoonlijke” gebeurtenis. Maar daaraan werden ook een paar collectieve gebeurtenissen toegevoegd op de oranje driehoeken onder langs de rand van de rok. Hierop in het midden stond de bevrijdingsdatum en de andere oranje driehoekige vlakken, de volgende Bevrijdingsdagen van de jaren op volgend dat de draagster het droeg. De rok zou bij nationale feestdagen gedragen horen te worden. **Wij gaan een uitvergroete bevrijdingsrok maken, om te laten zien dat we vrij zijn!**

Deel de stukjes stof uit.

Tijdens het bewerken van de lapjes, blijf je sturen: “wat is vrijheid? “ Blijf praten onderling over interpretaties van vrijheid? Voor de een is dat een wifi netwerk hebben. Springen op de trampoline met de buurjongen. Tikkertje doen op het schoolplein met andere kinderen en niemand uitgesloten. ” Ik ben ik en jij mag jij”, Fietsen met je kleinkind. Koken voor anderen, Het einde van de oorlog of de vlucht naar Nederland. Alles kan: Vrijheid is een moeilijk begrip en er zijn vele interpretaties mogelijk. Probeer zoveel mogelijk persoonlijk ideeën zichtbaar te laten maken op de stoffen. Dus ook de introducees maken een eigen versie op stof.

Tot slot een waar gebeurd verhaal:

Ooit bedacht Mevrouw Mies Boissevain – van Lennep een bevrijdingsrok voor de Nederlandse vrouwen na de oorlog. Zelf verzette ze zich tijdens de oorlog tegen de bezetters en werd ze gevangen genomen, maar na de oorlog riep ze juist ook op om mild te zijn tegen de vele collaborateurs in ons land. Ze zag alle mensen als gelijke en allen met hun eigen afwegingen, goedheden en onwetendheid.

Ze riep met haar rok - ontwerp op tot saamhorigheid en vrolijkheid en dit drong zelfs door tot een meisje

van 5, die er dolgraag een wilde. Haar ouders zaten in die tijd vast in o.a. kamp Westerbork, omdat haar vader tijdens de oorlogsjaren lid was geweest van de NSB. Ze kreeg geen bevrijdingsrok. In die tijd was dat waarschijnlijk onmogelijk als kind van “foute” ouders, maar na 75 jaar, weet ze nog dat ze er zo graag een had willen hebben. Ze had er bij willen horen, samen met anderen vrijheid willen vieren...

Ze vertelde dat ze blij was dat de “mode” veranderde in de jaren erna en dat de bevrijdingsrok verdween uit het straatbeeld, voor haar een pijnlijke geschiedenis niet mee te mogen doen om de keuze van haar ouders.

Zo zie je maar de tijd verandert en gelukkig maar! Mies wilde na de oorlog juist saamhorigheid en vrijheid voor **iedereen** in Nederland en dat begreep dat meisje maar al te goed. Iedereen mag nu dus mee doen. Graag zelfs, hoe kleurrijker het verhaal hoe mooier.

Vrijheid is een onderwerp waar we aan moeten blijven werken. Ik hoop dat we met dit **gezamenlijke kunstwerk** een kleine bijdrage kunnen leveren aan samen vrijheid zichtbaar maken. De vrolijke beelden, sombere gedachten, emotionele kleuren, verschillende ideeën over vrijheid en bevrijding op textiele driehoekige vlaggetjes aan de buitenkant van de rok, zullen in ieder geval **ons idee over vrijheid** weergeven.

Tot slot

Er is een gezegde “Onder moeders rok” wat zou dat zijn? Zou het er koud of juist warm zijn? Ik hoop dat de grote rok die we met zijn allen maken, straks een fijne plek wordt voor al onze vriendjes en vriendinnetjes, papa's en mama's en opa's en oma's en al onze burens. Om samen vrij te zijn en 75 jaar vrijheid te vieren.

Komen jullie ook de rok bewonderen op **26 oktober 2019** in het centrum van Vught nabij de Petrus? Dan zingen we samen de “bevrijdingsRock” bij de bevrijdingsrok.

Lesbrief groep 1 t/m 5

Doelgroep

Groep 1 tot 5 en hun introducees

Gedicht

Lees het gedicht van Sjoerd Kuiper uit: *Ik blijf altijd bij je.*

Gisteren

Ik ben bij mijn oma geweest,

gisteren.

Ze heeft van oorlog en liefde verteld.

Haar stem ritselde

als blaadjes in de wind.

Ik was gisteren bij haar op bezoek.

Iedereen is een mooi boek.

Praat in de groep over het gedicht.

Vragen stellen als: waar denken jullie dat dit gedicht over gaat?

Ik heb het gekozen omdat ik het zo mooi vind dat de "ik" persoon, nieuwsgierig is naar haar oma's verhalen. Over wat oma heeft mee gemaakt of wat ze nog weet van de verhalen die haar weer verteld zijn. Ik vind het mooi dat de oma haar "verteld" heeft over liefde.

Liefde en vriendschap zijn misschien wel de mooiste dingen van vrijheid. Mogen kiezen wie je lief vind, vrienden zijn met wie je maar wil. Elkaar helpen, bij elkaar zijn, naar elkaar luisteren en horen wat een ander verteld.

Laat het plaatje van de bevrijdingsrok zien.

Kijk eens goed naar de rok? Wat kun je ontdekken? Herken je een vorm? Welke kleuren zie je allemaal? Waarom zou het uit allemaal kleine stukjes stof bestaan? Waar zou het voor gemaakt zijn? Het komt van vlak na de oorlog, kun je dat misschien ontdekken? Wie zou het gemaakt hebben, hebben jullie een idee? Welke gevoel krijg je als je deze rok ziet? Denk maar eens aan losse woordjes als, vrolijk, kleurig, lief of druk....

Laat het filmpje zien:

'Vrijheidsrok Judith Abels 75 jaar bevrijding Vught' via deze link

<https://www.plazacultura.nl/nieuws/nieuws/en-dan-gaan-we-echt-van-start-met-75-jaar-bevrijding-vught>

Deel de stoffen uit

Wat heb je gezien? Wat denk je dat we gaan doen? Hoe zullen we dat gaan doen?

Er zijn vele technieken mogelijk bij het bewerken van textiel, zie bijlage.

Veel beheers ik en weet uit ervaring dat je het zo moeilijk en ook zo eenvoudig kan maken als jezelf wil. Dit geldt ook voor het onderwerp vrijheid. Maak het onderwerp als leerkracht kleiner of groter. Bijvoorbeeld door te vragen 'wat doe je het allerliefste? Doe je dat samen met anderen? Of wie vind je heel lief? Wat doe je graag samen? Voel je je dan gelukkig of fijn? Zou je dat kunnen tekenen?

De wens en niveau van de groepen en kinderen kunnen verschillen pas het aan je eigen wensen aan. Je kunt ook besluiten later nog een keer aan de lapjes te werken. Om het extra diepgang te geven of dat ene mooie draadje of bandje er nog op te naaien.

Tot slot

Er is een gezegde "Onder moeders rok" wat zou dat zijn? Zou het er koud of juist warm zijn? Ik hoop dat de grote rok die we met zijn allen maken, straks een fijne plek wordt voor al onze vriendjes en vriendinnetjes, papa's en mama's en opa's en oma's en al onze burens. Om samen vrij te zijn en 75 jaar vrijheid te vieren.

Op **26 oktober 2019** vindt in het centrum van Vught nabij de Petrus de onthulling van de Bevrijdingsrok plaats, dan zingen we samen de "bevrijdingsRock" bij de bevrijdingsrok. Komen jullie ook?

Over de kunstenaar

Judith Abels van Abelseiland, kunstenaar en ontwerper van de bevrijdingsrok 75 jaar bevrijding Vught, telefoonnummer 06-15076157, Email: Abelseiland@gmail.com.

Met dank aan

Met dank aan [Gemeente Vught](#), [VPRO](#) en speciale dank aan Dian Langenhuijzen van [Plaza Cultura](#), Thijs Tervoort, Yassine Belghanch en Odette Sorber van [Musicare](#) voor het maken van het filmpje.

Bijlage technieken

Belangrijk: Op het lapje kun je een denkbeeldige driehoek maken (maak dit eventueel met een potloodlijntje) tussen de drie punten. Hierbinnen is het de bedoeling dat je werkt. Je mag er buiten komen, maar dit ga je straks niet meer zien als de puzzelstukken in elkaar vallen. Het is voor degene die borduren of naaien belangrijk, dat zij binnen die denkbeeldige driehoek blijven. Hierdoor hoef ik geen draden door te snijden bij het aan elkaar haken en naaien van de delen.

Materialen die je kan gebruiken zijn bijvoorbeeld: naalden (met een groot oog), garen, borduurgaren, textiel verf, textiel stiften, textielkrijt, stempel materiaal, textiel verf, materiaal om te frotteren, textiel carbonpapier, vlisofix, scharen, spelden, stofjes, bandjes, wol, Gelli plates, babydoekjes zoals snoeten poetsers om de gelli plate (siliconen plaat) mee te reinigen, strijkbout. Eventuele schorten zelf voor zorgen.

Dit alles neem ik mee de klas in. De docenten die het zelf organiseren, zijn vrij hun eigen materialen te kiezen, als het maar watervast en stormvast is, gestreken (bij gebruik van textielkrijt, stiften of textielverf.) Schroom niet om advies te vragen aan mij. Maar ik weet zeker dat iedere groep en ieder kind iets moois op het lapje weet te maken hoe eenvoudig of complex ook.

Voorbeelden van bruikbare technieken

- **Frotteren:** Een ondergrond kiezen met een structuur en dan met een potlood of textiel krijtjes er zacht overheen gaan. Hierdoor krijgt het hoger gedeelte kleur, het lagere gedeelte niet. Ik neem voorgevormde platen mee, maar je kan ook zelf allerlei materiaal verzamelen.
- **Mono-printing:** Op een gelli plate kun je klein beetje verf uit rollen. Daarna kun je er van allerlei gestructureerde (niet scherpe) materialen indrukken. Hiermee haal je gedeeltelijk verf weg. Je kan er ook in tekenen met een stomp voorwerp. Daarna leg je voorzichtig het stofje op de plaat en zacht aandrukken met handen of roller. Haal de stof er voorzichtig af en je hebt een afdruk op stof. Gebruik wel textielverf. Hierdoor kun je ets-achtig tekeningen op stof maken.
- **Carbon papier:** Als je het mooie ontwerp niet uit de losse pols op het lapje stof kan of wil tekenen, maar je ontwerp strak over wil nemen, kun je gebruik maken van carbonpapier voor textiel. Het is een soort krijt stof wat vrij komt op het textiel. Je kan verfijnde lijntjes overnemen. Dit kun jdaarna overnemen met naald en draad, borduurgaren, of textiel krijt of textielstift, verf, etc.
- **Vlisofix:** Een dubbelzijdig plakvlies om stoffen onzichtbaar te verlijmen. Het maakt het soms gemakkelijker als je twee stoffen op elkaar wil naaien “appliceren”.
- **Stempelen:** Kan met van alles, hout, rubber, zelf stempels maken en natuurlijk textiel verf.
- **Transfer printing:** Je kan tegenwoordig voor plus minus 1 euro per vel (8 stuks) bij de HEMA t-shirt transfer papers kopen. Hier kun je een gewenste foto of tekst in spiegelbeeld op afdrukken met een inkt jet printer. Lees de beschrijving op de verpakking. Heel simpel, maar wel een wat duurdere techniek.

- **Borduren:** Voor de allerkleinsten onder ons is het handig om eerst een tekening te maken op de stof (of papier dit kan overgenomen worden met carbonpapier) en daarna met een prikpen gaatjes te prikken op de gewenste lijnen. Zo maak je het gemakkelijker om de naald door de stof te halen. En het scheelt een boel frustraties.